

En salonriffel i indkøbsvognen

Yngstetrinnet

En salonriffel i indkøbsvognen er én ud af i alt ni podcasts produceret af Katrine Nyland til Ilulissat Isfjordscenteret.

Fag

Tværfagligt – kultur – matematik og naturfagene.

Læringsmål

- Eleverne opnår grundlæggende viden om Nordgrønland som et *jægersamfund* og den betydning jagt og fiskeri har for hverdagslivet der.
- Eleverne opnår særlig viden om traditionerne når man skyder sit første dyr og det at vokse op til at kunne jage og fiske fra barnsben.
- Eleverne træner deres færdigheder i kommunikation og samarbejde.

Organisering

Vi anbefaler, at eleverne arbejder parvis eller enkeltvis. Afhængigt af, hvad der passer bedst til den enkelte elev, og hvilke kompetencer der skal udvikles. Vær opmærksom på, at det ikke nødvendigvis er ens bedste ven, man arbejder bedst sammen med. Samarbejde mellem eleverne handler om netop samarbejde og ikke kun samvær.

Vejledning til Book Creator bogen

Book Creator bogen *En salonriffel i indkøbsvognen* er en elevbog, der knytter sig til podcasten *En salonriffel i indkøbsvognen*.

Podcasten varer 4:40.

Forløbet er tilrettelagt med fokus på elevernes undersøgende, eksperimenterende og skabende tilgang til læring.

Forløbet omfatter tre trin:

- Arbejdet før der lyttes til podcasten.
- Lytning og arbejde med podcasten.
- Efterarbejde med tema og viden fra podcasten.

Start med at lytte til podcasten, før den præsenteres for eleverne.

Side til side vejledning – Book Creator bogen ”En salonriffel i indkøbsvognen”

Velkommen til Isfjordscenteret side 4-7

Eleverne møder Isfjordscenteret i to billeder, der viser henholdsvis sommer og vinter. I klassen kan I tale om:

- Hvad Isfjordscenteret er. F.eks. at det er et formidlingscenter og den faste udstilling er *Fortællingen om is*.
- Hvordan der ser ud omkring Isfjordscenteret.
- Forskellen på sommer og vinter.
- Hvordan der er forskel på sommer og vinter, der hvor I bor.

Kort Ilulissat side 8-9

Se på kortet og tal om hvor Ilulissat ligger. Tal om hvor mange mennesker der bor i Ilulissat. Tal også om hvor mange mennesker der bor i den by eller bygd I bor i.

Her bor jeg side 10-11

Eleverne ser en del af et verdenskort.

Eleverne skal flytte den røde markør ned på kortet og vise, hvor de bor.

Markøren findes i den hvide kasse og skal trækkes ned på kortet.

I klassen kan I tale om:

- Forskelle og ligheder mellem Ilulissat og jeres by eller bygd.

Et jægersamfund side 12-13

Eleverne skal læse teksten på side 12:

*I Nordgrønland er det helt almindeligt
at børn lærer at skyde dyr fra 8-10 års alderen.
Når en dreng eller piger har skudt sit først dyr,
bliver det fejret med hele familien og alle deres venner.*

*Det er et jægersamfund,
hvor jagt og fiskeri er en del af hverdagen.
Det er det grønlandske liv.*

På side 13 skal eleverne med lydoptagelser svare på de 4 spørgsmål.

- Har du prøvet at skyde et dyr?
- Kender du nogen, der har skudt et dyr?
- Går mange på jagt der hvor du bor?
- Hvilke særlige begivenheder fejres, der hvor du bor?

Indspilning af lydoptagelse: se instruktion 1 [her](#).

Efterfølgende kan I tage en snak i klassen, hvor eleverne får mulighed for at dele deres erfaringer.

Lyt og fortæl side 14-15

Eleverne skal nu lytte til podcasten *En salonriffel i indkøbsvognen*. De starter podcasten ved at klikke på billedet på side 14.

Inden eleverne lytter til podcasten, kan du give en kort intro til podcastens indhold. Bemærk at William fortæller sin historie på grønlandsk, som så genfortælles på dansk.

Podcastens indhold

Historien starter med lyden af en sæl der bliver flænset.

Williams historie genfortalt af Katrine:

- William fortæller om den dag han er ude at sejle med sin farfar. Farfar får øje på en sæl, som han prøver at skyde, men det lykkes ikke. William tager salonriflen og skyder sælen i hovedet. På vej hjem ser William endnu en sæl som han skyder.
- Det er en stor dag, når man skyder sit første dyr og det bliver fejret med hele familien og alle vennerne. (*Kaffemik*)
- William er bare 11 år og kan ikke spise så meget til festen, da han har to løse mælketænder.

Malik fortæller at:

- han lever i et jægersamfund, og det første han tænker på er at tage sit gevær med, når de skal ud at sejle.
- møder de en sæl skyder de den eller prøver på det.
- den døde sæl flænses og flås med det samme, når det er gjort tager de op på en klippe et eller andet sted og spiser den.
- de hygger sig på vej hjemad og fanger måske 10 torsk og nogle rødfisk, som de tager med hjem og propper i fryseren.
- det hele går ud på jagt og fiskeri. Det er det grønlandske liv.
- man fra barnsben er opfostret til at bruge en riffel; alle er potentielle jægere, selv hans datter på 1½ år.
- heroppe (Nordgrønland) er der ikke nogen motorvej, så man kører ikke bare hen og henter varer. Man tager båden og henter varen herude (havet/fjorden). Det er det mad man får hver aften.
- han som ung var guide, og en amerikansk turist kommer løbende hen til ham og siger: "der er to som går med rifler". Men det er helt naturligt, de skal måske i banken og hæve penge til brændstof.

Katrine fortæller at:

- det er naturligt at tage båden og hente sine varer ude i naturen.
- man i supermarkedet kan købe en salonriffel, hvilket undrer mange turister.

Det anbefales at lade eleverne lytte parvis eller i mindre grupper.

Lad eleverne bruge nogle minutter på at tale om det, de har hørt.

På side 15 skal eleverne lave små lydoptagelser hvor de fortæller om podcasten. Billederne på siden kan hjælpe dem med at huske det, de har hørt.

Indspilning af lydoptagelse: se instruktion 1 [her](#).

Optagelsen ligger nu som et lille lydikon. Ikonet kan placeres, hvor man ønsker det. Man kan lytte til optagelsen igen og igen.

Opsamling i klassen

Det anbefales at tage en fælles snak i klassen, når arbejdet med side 14-15 er færdigt. Vi anbefaler, at du undervejs skriver begreber og nøgleord på tavlen.

I klassen kan I tale om:

- der er noget der særligt undrer dem.
- det naturlige i at man fra barnsben vokser op med at bruge en salonriffel i Nordgrønland.
- hvorfor det er mere naturligt at tage båden end bilen.
- hvilke dyr de skyder og fisker.

Du kan hente inspiration til samtalen herunder.

Til nogle af begreberne er der lavet opgavesider i Book Creator.

I kan eventuel indsætte flere sider selv til andre samtaleemner, begreber og nøgleord.

Begreber og nøgleord

- Jægersamfund – nøgleordet her må ikke forveksles med det historiske begreb, der går tilbage til oldtiden.
Når Malik taler om at Nordgrønland er et jægersamfund, er det fordi alt handler om jagt og fiskeri. Er der god fangst i farvandet omkring Ilulissat, slipper man hvad man har i hænderne og går på jagt.
Grønlænderne elsker at gå på jagt og at fiske. Den storslåede natur er altid tæt på. Når det er sæson, gælder det om at få fryseren fuld af kød, så der er gode sager at spise vinteren igennem. Favoritten for de fleste er rensdyr eller moskusokse.
Den stærke tradition for jagt betyder også, at våben i Grønland er langt mere almindelige end i Danmark. De er en del af hverdagen.

I Grønland er der tradition for jagt og fiskeri. Hvem af jer har skudt et dyr?

Hvad er der tradition for, der hvor I bor?

- [Kaffemik](#) – Grønlænderne holder kaffemik, når de skal fejre en særlig begivenhed. Det foregår som oftest i hjemmet, hvor alle man kender bliver inviteret. Selvom det hedder *kaffemik* er det ikke kun kager og kaffe, der serveres.

Kan I nævne andre særlige traditioner, hvor børn og unge fejres?

- [Grønlandssælen](#) – er en af de i alt seks sælarter, der findes i Grønland. Den kan ses året rundt i Grønland. Om sommeren er der særlig mange, når de kommer fra deres ynglepladser ved New Foundland for at spise sig store og fede, inden de vender tilbage til ynglepladserne i februar for at føde deres unger. Sælerne ses ofte i de grønlandske fjorde i små flokke på 10-20 dyr. Kendetegn:

De voksne sæler (sortsider) har mørkt hoved og en karakteristisk hesteskoformet tegning på ryggen. De unge grønlandssæler (blåsider) har derimod grå, plettet ryg og lysegrå underside. De nyfødte unger har en helt hvid pels.

Føde:

Dens føde består af polartorsk og themisto (en slags tanglopper). En voksen sæl æder omkring 3 kg fisk om dagen.

Kender I navnene på nogle af de andre sæler, der lever i Grønland?

- Salonriffel – den skyder med små projektiler på 5,6 mm i diameter og er effektive ud til 50 – 100 m. Den skyder vha. en lille krudtladning i en patron, der tændes i randen. Projektilet er af bly og kan være rundet i spidsen eller med et hul (hollow Point) og kan ramme og dræbe et dyr ud til 200 m.

Hvorfor mon det hedder en salonriffel?

På sæljagt side 16-17

På side 16 skal eleverne læse teksten om William, der er på jagt med sin farfar.

Da William var 11 år og var med sin farfar ude at sejle, fik de øje på en sæl.

Det lykkedes ikke farfar at ramme den. Så tog William salonriflen og skød sælen i hovedet.

Farfar ville flænse den med det samme, men William ville videre. Netop da de sejlede forbi et stort isfjeld, fik William øje på endnu en sæl. Den skød han også. Det er en stor dag, når man skyder sin allerførste sæl. William skød ikke bare én men to sæler.

På side 17 skal de skrive Williams dagbog om turen med farfar og sin store fangst. Eleverne kan illustrere teksten med en tegning.

Tegning med blyantværktøjet: se instruktion 4 [her](#).

Williams store dag side 18-19

På side 18 er der en tekst om William, der har skudt sine første sæler.

Der er også et billede af, hvad der bliver serveret når en stor dag skal fejres. I Grønland inviteres der til [kaffemik](#).

I klassen kan I tale om:

- hvad man spiser.
- hvordan store begivenheder fejres, der hvor I bor.
- hvordan det er at have løse mælketænder.

Eleverne skal nu arrangere deres egen *kaffemik*. De kan selv tage noget mad med, som de deler. Eller, hvis det er muligt at gå i skolekøkkenet og lave maden sammen. Måske det kan være et arrangement til et forældremøde.

De skal tage billeder af arrangementet og sætte dem ind på side 19.

Indsættelse af billeder og indsættelse af tekst: se instruktion 2 og 3 [her](#).

Grønlandssælen side 20-21

På side 20 ser eleverne en tegning af en grønlandssæl samt en faktaboks og en *Vidste du det?* boks på side 21.

På side 21 skal eleverne indtale svar på spørgsmålene i boblerne. I den tomme boble kan de selv skrive et spørgsmål.

- *Hvad kaldes den voksne sæl?*
- *Hvad kaldes ungen?*
- *Hvor gammel er hunnen før den føder sin første unge?*
- *Hvad spiser sælen?*
- *Hvordan fanger man sæler?*

Indspilning af lydoptagelse: se instruktion 1 [her](#).

En riffel i indkøbsvognen side 22-23

På side 22 kan eleverne se to forskellige rifler. De skal vælge hvilken én, de selv ville købe. Hvad de ellers lægger i indkøbsvognen, bestemmer de selv.

På side 23 er der også en bon, hvorpå de skal skrive hvilke varer de har købt. De skal også skrive prisen på de varer, de har i vognen. Til sidst skal beløbene lægges sammen.

Mit opslagsværk side 24-25

På siderne skal eleverne lave sætninger eller små historier med nøgleordene og begreberne, som I har gennemgået. De kan skrive dem ind, indtale dem som lydfil eller tegne en tegning og sætte billedet ind. Deres produkter vil indgå i det videre arbejde med podcasten.

Indspilning af lydoptagelse og indsættelse af billeder: se instruktion 1 og 2 [her](#).

Min fortælling side 26-27

Som afslutning på opgaven skal eleverne lave fire tegninger med scener fra fortællingen. Eleverne vælger selv de fire scener og tegner dem på papir.

Når tegningerne er lavet tager de et billede og sætter det ind i bogen.

Tegningerne indsættes i den rækkefølge som scenerne optræder i fortællingen, så de fremstår som en tegneserie.

Til slut optager eleverne en lydfil til hver tegning. Her fortæller de om hver af de fire tegninger.

Indsættelse af lydfil og billeder: se instruktion 1 og 2 [her](#).

Evaluering

Eleverne viser deres produkter for klassen.

Sørg for at rammerne for feedback er positiv kritik. Eleverne skal støttes i at tage stilling til: hvad er godt – hvad kan eventuelt gøres bedre. Få mere inspiration [her](#).

Det er ikke nødvendigvis med henblik på at de skal lave nye produkter, men snarere at eleverne opdager og arbejder med denne positive kritik.

Hvis du vil arbejde med nogle af de andre podcasts fra Isfjordscenteret, kan det give mening at gemme elevernes Book Creator bog, så arbejdet med den kan benyttes igen.

Ønsker du, at eleverne skal gøre brug af klassens feedback, kan du vælge at afsætte tid til at arbejde videre med produkterne. Således at de kan bruge hinandens feedback og ændre i deres produkt.

Kolofon

Podcasten *En salonriffel i indkøbsvognen* er udviklet af Isfjordscenteret i Ilulissat.

Undervisningsmaterialet til Podcasten *En salonriffel i indkøbsvognen* er udviklet af Lotte Brinkmann og Daniella Maria Manuel, Anholt Læringsværksted med sparring fra Leg med IT.

Elevbogen i Book Creator er udviklet af Rikke Falkenberg Kofod fra Leg med IT.

Undervisningsmaterialet *En salonriffel i indkøbsvognen* er udgivet under en Creative Commons kreditering-licens CC:BY.

Materialets tekster, opgaver og billeder må deles, gengives og bearbejdes, når blot man krediterer ophavet 'En salonriffel i indkøbsvognen by Isfjordscenteret Ilulissat'.